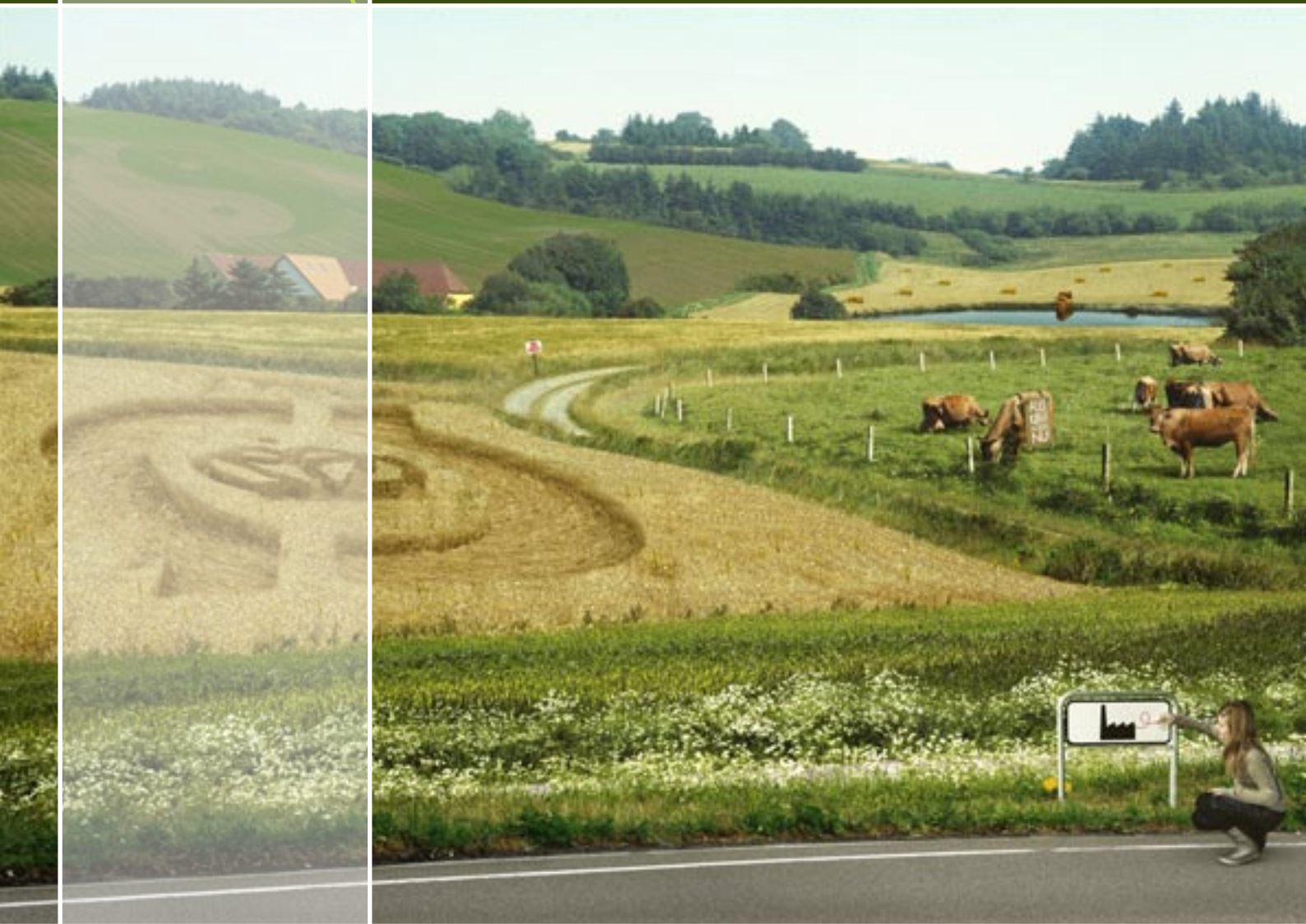

Danmarks
Naturfredningsforenings
LANDBRUGSPOLITIK

FREMTIDENS LANDBRUG I BALANCE MED NATUR OG MILJØ

Danmarks
Naturfredningsforening

**FREMTIDENS
LANDBRUG
I BALANCE MED
NATUR OG MILJØ**

Danmarks
Naturfredningsforenings
LANDBRUGSPOLITIK

Februar 2009

Pressekontakt:

Tlf. 39 17 40 28

Læs mere på
www.dn.dk/landbrug

Danmarks
Naturfredningsforening

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Tlf. 39 17 40 00
www.dn.dk

INDHOLD

En vision for dansk landbrug	3
Natur og landbrug er i ubalance	4
I: Fremtidens natur har mere plads	5
II: Fremtidens landbrug er økologisk	7
III: Fra industrielt til økologisk landbrug	8
IV: Landbrug, energi og klima	10
V: Nye ejerformer	12
VI: Adgang til det åbne land	13

EN VISION FOR DANSK LANDBRUG

Landbruget er det erhverv, som har størst betydning for naturens og miljøets tilstand i Danmark. Danmarks Naturfredningsforening har formuleret en ny landbrugspolitik, der skal sikre mere plads til naturen og samtidig forbedre vores miljø.

Landbrug er mangfoldigt og broget. Der er forskel på konventionel og økologisk drift. Og der er forskel på, om landmanden har svin, kvæg eller planteavl. Danmarks Naturfredningsforening ønsker et landbrug i balance med sine omgivelser.

VISIONEN ER:

- ✓ Et landbrug på naturens præmisser.
- ✓ Et landbrug, der giver plads til sammenhængende naturområder.
- ✓ Et landbrug med gode levebetingelser for dyr og planter.
- ✓ Et landbrug, der producerer kvalitetsfødevarer uden at forurene vores vandmiljø.
- ✓ Et landbrug, der bidrager til vores sundhed.
- ✓ Et landbrug, der behandler husdyrene værdigt.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at udvikling af økologisk landbrug er den åbenlyse vej frem for landbruget, naturen, forbrugerne og husdyrene.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

- **At udlægge og genoprette flere arealer til natur. Målet er, at en tredjedel af det danske areal skal være naturområder inden 2030.**
- **At fremme væksten i økologisk landbrug, både for dyrkede arealer og husdyrholdet. Målet er 100 procent økologisk landbrug om senest 30 år.**

NATUR OG LANDBRUG ER I UBALANCE

Landbruget har altid fyldt meget i Danmark og i den danske natur. Tidligere tiders balance mellem natur, miljø og landbrug er borte. I de seneste 60 år har naturen år for år måttet vige for landbruget, og Danmark er i dag det mest intensivt dyrkede land i verden.

Landbrugsjorden udgør over 60 procent af landets areal. Heraf er lidt under 95 procent under plov. Rigtig meget natur ligger som små isolerede øer i et intensivt dyrket landskab, der ikke giver planter og dyr gode levevilkår eller mulighed for at sprede sig.

PESTICIDER

Brugen af pesticider truer biodiversiteten, det vil sige variationen af dyre- og plantearter, ligesom pesticiderne forurener vores drikkevand og fødevarer.

På trods af talrige handlingsplaner om reduktion af brugen af sprøjtegifte køres der stadig hyppigere med giftsprøjten på markerne. Og på trods af blandt andet tre vandmiljøplaner er vores vandløb, søer og indre farvande fortsat overbelastede med næringsstoffer fra de dyrkede jorder.

AMMONIAK

Danmark producerer ca. 25 millioner svin om året. Langt de fleste sælges til andre lande. Det gør Danmark til den største svineeksportør i verden.

Ammoniakfordampningen fra husdyrproduktionen er den væsentligste årsag til, at de fleste naturarealer er overbelastede med kvælstof. Den nuværende svineproduktion er en afgørende grund til, at natur og landbrug ikke er i balance.

LANDSKABET

De store svinefabrikker har negative konsekvenser for det åbne land, blandt andet på grund af de store silo- og staldanlæg i landskabet.

KLIMA

På klima-regnskabet har landbruget en tung post. 16 procent af Danmarks udledning af klimagasser stammer fra landbruget.

I: FREMTIDENS **NATUR** HAR MERE PLADS

Naturen uden for de dyrkede arealer skal have mere plads og bedre kvalitet. Det kræver, at arealer tages ud af landbrugsdrift.

JORD UD AF DYRKNING

Natur og skov udgør ca. 22 procent af det danske landareal. Danmarks Naturfredningsforening mener, at naturen inden 2030 skal fylde mindst 33 procent af det danske areal. Disse naturarealer skal hverken sprøjtes, gødes eller drænes, fordi:

- ✓ Dyr og planter får mulighed for at sprede sig og genvinde de naturlige levesteder.
- ✓ Grundvandet beskyttes.
- ✓ Naturen får bedre muligheder for at tilpasse sig klimaforandringerne.

I stedet for at dyrke afgrøder skal arealerne bruges til høslæt, afgræsning, skov og lignende, der styrker naturen. Det vil allerede i dag gavne mange naturområder, da de er truet af tilgroning på grund af manglende pleje og alt for mange næringsstoffer i omløb.

De nye sammenhængende naturområder skal især udlægges på lavbundsletter, langs vandløb og søer, på grovsandede og stenede jorder, omkring kilder og øvre vandløb samt på højtliggende, skrånede arealer.

Denne placering vil sikre den biologiske mangfoldighed, medvirke til at opfange næringsstoffer fra agerjorden, inden de havner i åer og søer, og modvirke CO₂-udslippet fra landbruget.

Desuden skal en del inddæmmede arealer, tørlagte søer og udrettede vandløb genoprettes til deres oprindelige naturtilstand. Det vil give de naturlige bestande bedre livsvilkår og bedre muligheder for at brede sig. Det vil også gøre naturen mere robust over for klimaforandringer.

Danmarks Naturfredningsforening foreslår, at ca. 200.000 hektar lavbundsletter tages ud af omdrift. Desuden at et mindst lige så stort areal udlægges til natur på højere beliggende arealer, for eksempel ved naturgenopretning af overdrev og øget skovareal. Det giver bedre og mere sammenhængende natur i Danmark.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

- At udarbejde en plan for bedre og mere sammenhængende natur.
- At skovarealet øges og naturnær skovdrift fremmes.
- At indføre en mærkningsordning for fødevarer, produceret på naturarealer.

DYRKNINGSFRI ZONER

De nuværende bræmmer på to meter langs søer og vandløb er langt fra tilstrækkelige til at sikre naturen og vandmiljøet mod forurening med pesticider og næringsstoffer fra de omkringliggende landbrugsarealer.

Der er behov for at udlægge langt større og flere dyrkningsfri zoner langs søer, vandløb og op til økologiske marker, natur- og skovområder samt private haver. Dette skal afbøde nogle af virkningerne fra det intensivt drevne landbrug på omkringliggende arealer. Målet er at forbedre kvaliteten af overfladevand og sikre levesteder i sammenhængende korridorer for dyre- og plantelivet.

De dyrkningsfri zoner må ikke jordbehandles, gødskes og sprøjtes. De skal plejes ved afgræsning eller årligt høslæt. Det vil sikre og øge artsrigdommen, ligesom græsbevoksningen vil give mulighed for en bedre og enklere kontrol, end hvis områderne får lov til at gro til.

NATURAREALER

Når en del af landbrugsarealet tages ud af omdrift, vil det automatisk udløse et plejebestand for disse arealer.

Det kan ske ved afgræsning og høslæt, som kan bruges til foder eller som råvare til biogas. Derfor vil der være et stigende behov for kvæg til at afgræsse naturarealer, både eksisterende og nye. Naturpleje skal derfor i fremtiden være en væsentlig nicheproduktion i landbruget.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering og
folketing til at opgive
frivillige aftaler med
landbruget og i stedet
lovgive om følgende:**

- Dyrkningsfri zoner på mindst 10 meter langs vandløb og søer.
- Dyrkningsfri zoner på mindst 10 meter på konventionelle landbrugsarealer, der grænser op til økologiske marker, natur- og skovområder og private haver.
- 6 meter brede zoner langs veje samt jord- og stendiger, hvor der ikke gødskes og sprøjtes.
- Bindende natur- og klimaplaner for alle landbrug.
- Lavbundsjord skal tages ud af omdrift.
- Forbud mod at gøde, sprøjte og dræne udyrket natur (det vil sige §3-områder, andre naturområder og udyrkede arealer).

LANDBRUGSSTØTTEN

Midlerne til denne indsats kan blandt andet findes ved at omlægge mindst 20 procent af den direkte landbrugsstøtte til natur og miljøformål. Støtten har indtil nu båret det industrielle landbrug gennem årtier.

Nu er tiden kommet til, at landbrugsstøtten i fremtiden bliver målrettet til direkte naturforvaltningsformål, det vil sige til naturpleje, genopretning af natur, mere skov og opkøb af arealer til naturformål.

Danske landmænd modtager ca. syv milliarder kroner om året i direkte støtte. 600-700 millioner kroner går via landdistriktsprogrammet til blandt andet økologi, miljø- og naturordninger.

Danmarks Naturfredningsforening foreslår, at landdistriktsprogrammet vokser til mindst 20 procent af den samlede landbrugsstøtte, og at pengene øremærkes til natur.

II: FREMTIDENS LANDBRUG ER ØKOLOGISK

Landbrugets påvirkning af omgivelserne er i dag massiv. En god balance mellem produktion og hensynet til natur, miljø, klima og landskab kræver store ændringer i måden at drive landbrug på.

100 PROCENT ØKOLOGISK LANDBRUG

Danmarks Naturfredningsforening mener, at den oplagte vej frem er udvikling af den økologiske del af dansk landbrug, hvor driften netop er kendetegnet ved hensyn til natur og miljø samt klimamæssige fordele.

Målet er et 100 procent økologisk landbrug. Det kræver en omlægning af både planteavl og husdyrproduktion inden for maksimalt 30 år. Gevinsterne ved økologisk landbrug er betydelige:

- ✓ 30 procent mere biodiversitet på de økologisk drevne arealer.
- ✓ Ingen udvaskning af pesticider.
- ✓ Mindre udvaskning af kvælstof fra kvægbrug.
- ✓ Mindre CO₂-udledning pr. hektar.
- ✓ Bedre klimatilpasning med større binding af kulstof i jorden.
- ✓ Mindre husdyrproduktion – mindre udledning af metan.

Et moderne økologisk landbrug vil give langt mere plads og langt bedre betingelser for naturen. Samtidig sikres drikkevandet langt bedre, og udledninger til klimaet formindskes.

Selv om økologiske teknologier og metoder udvikler sig hurtigt, er der stadig uløste problemer. Derfor skal der stærkere fokus på forskning og udvikling af økologiske produktionsmetoder.

Det økologiske areal i 2008 var på ca. seks procent af det totale landbrugsareal. For at nå det ambitiøse mål om 100 procent økologi skal det økologisk dyrkede landbrugsareal stige med 10 procent om året. Med denne stigningstakt vil målet være nået i løbet af 30 år.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

- **At udarbejde en strategi for økologisk landbrug.**
- **At afsætte midler til øget forskning i økologiens muligheder. Økologien kan yde mere til miljø og klima ved at udvikle og forbedre de økologiske produktionsmetoder.**
- **At afsætte tilstrækkelige midler til økologisk omlægnings- og produktionsstøtte.**
- **At indføre 100 % forbrug af økologiske varer i alle offentlige institutioner.**
- **At ændre afgiftsstrukturen, så det bliver billigst for forbrugeren at tage hensyn til miljø, natur og klima i sin hverdag ved at købe økologiske varer.**

KVÆGBRUG, MILJØ OG KLIMA

Kvæg er en kontroversiel størrelse i klimadebatten. Det skyldes to forhold. Et er, at et kilogram oksekød koster ca. otte gange så mange kalorier at producere som det indeholder. Noget andet er, at koen er drøvtygger og dermed en storproducent af metan, som er en klimagas.

Men køer gør også nytte:

- ✓ Koen er den bedste naturplejer. Vi har brug for køer til vores naturarealer.
- ✓ Køer kan udnytte græs (cellulose), som mennesker og enmavede dyr ikke kan. Dermed konkurrerer de ikke med os om mad.
- ✓ Køerne og deres foder fra kløvergræsmarkerne giver gødning til det økologisk landbrug.
- ✓ Med klimaforandringerne bliver græsudbyttet større og kornudbyttet mindre. Der er derfor god mening i at udnytte koens evne som græsæder til at producere fødevarer – også i fremtiden.

III: FRA INDUSTRIELT TIL ØKOLOGISK LANDBRUG

Danmarks Naturfredningsforenings mål om 100 procent økologi omfatter også den danske husdyrproduktion. Målet er, at husdyrproduktionen i løbet af de næste 30 år bliver selvforsynende i den forstand, at foder dyrkes økologisk i Danmark, og at husdyrgødningen går tilbage til jorden som næringsstoffer i den økologiske planteproduktion.

HUSDYRINDUSTRIEN BELASTER

En stor del af den danske husdyrproduktion, især svineproduktionen, foregår i dag under vilkår, der bedst kan beskrives som industri. De største svinebedrifter producerer nu mere end 30.000 slagtesvin om året.

Det kræver store mængder foder, hvoraf en del importeres. Af det producerede svinekød eksporteres ca. 85 procent.

Det, der forbliver i dansk natur og miljø, er gylle, støj, lugt og fordampning af ammoniak. Slagtesvinene bliver behandlet som produkter, og søerne som fødemaskiner. Dyrevelfærden er derefter.

Grænsen for husdyrproduktionernes størrelse på den enkelte bedrift er netop sat op til 950 dyreenheder, og der foreligger allerede planer om anlæg på over 1100 DE. En dyreenhed er på 35 slagtesvin.

Hvis udviklingen fortsætter, vil fremtidens stalde være anlæg, som fylder adskillige hektar i det åbne land. Det skæmmer landskaberne og skader naturen, miljøet, naboerne og de øvrige brugere af det åbne land.

Også de økologiske husdyrproduktioner, især for kvæg, bliver stadig større, men kravene om, at dyrene skal på græs, og kravene til areal pr. dyr mv. sætter grænser for den enkelte bedrifts størrelse – til fordel for dyrevelfærden.

FÆRRE SVIN

På landsplan vil resultatet af en omlægning af svineproduktionen til økologisk produktion betyde, at grænsen for svineproduktionen i Danmark vil ligge på omkring 12-14 mio. svin om året. Antallet af kvæg forventes at være uændret ved en omlægning til økologisk produktion.

En omlægning af den eksisterende konventionelle husdyrproduktion til en økologisk produktion vil kræve tid, ca. 25 til 30 år, og det vil kræve, at kravene til den konventionelle produktion løbende bliver strammet, så de kommer til at svare til kravene for økologisk produktion. Samtidig skal omlægning til økologisk landbrug gøres mere attraktivt, og økologisk drift skal løbende udvikles.

TRIN PÅ VEJEN

Danmarks Naturfredningsforening er opmærksom på, at der er mange trin på vejen mod et 100 procent økologisk landbrug.

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer regering og folketing til:

- **At fjerne økonomiske og holdningsmæssige barrierer for omlægning til økologisk jordbrug.**
- **At stille krav om, at de ikke-økologiske husdyrproduktioner skal have en plan for omlægning til økologisk drift over 30 år. Dette kan være en del af miljøgodkendelsen af husdyrbrug.**

Planteavl:

- At indføre krav om flere obligatoriske efterafgrøder, begrænset dyrkning af vinter-sæd og mere varierede sædskifter.
- At udfase pesticider og kunstgødning. Pesticidafgifterne bør forhøjes så meget, at forbruget halveres. Det vurderes, at afgiften skal forøges med mindst 100 procent.
- At indføre afgifter på kvælstof i kunstgødning.

Husdyr:

- At stramme harmonikravene til 1,4 DE pr. hektar for kvæg (der går en malkeko pr. DE), og 1,0 DE pr. ha for andre husdyr. Harmonikravet vil dermed give en øvre grænse for svineproduktionen på 12-14 millioner svin om året. Det svarer til den foderproduktion, der kan ske i Danmark.
- At stille krav om, at alle køer skal på græs. Det giver bedre dyrevelfærd, og bedre muligheder for at få plejet eksisterende og kommende naturarealer.
- At indføre et midlertidigt stop for etablering og udvidelser af store svine- og fjerkræproduktioner. Stoppet skal gælde for produktioner over 250 DE (IPPC grænsen), indtil der er udarbejdet et plangrundlag, som udpeger særlige områder, hvor disse anlæg i fremtiden skal lokaliseres.
- At lokalisere svine- og fjerkræproduktioner med over 250 DE i en landsplanlægning. Planlægningen skal beskytte sårbar natur og overflade- og drikkevand, og friholde sårbare landskaber for ødelæggende kæmpestalde.
- At indføre en skrotningsordning for de konventionelle produktionsanlæg.
- At stille krav til forureningsbekæmpelse på et niveau, der kan sammenlignes med den øvrige industri.
- At indføre regler, hvor standarden hæves for dyrevelfærd i husdyrproduktionen.

OVERGANGSPERIODE

I overgangsperioden på 30 år kan det være nødvendigt, at eksisterende ikke-økologiske husdyrproduktioner kan udvide produktionen. Det kræver, at husdyrproduktionen er hensigtsmæssigt placeret i overensstemmelse med en landsplanlægning. Udvidelserne skal give mening, både i forhold til investeringer, og målet om overgang til økologisk drift. Der kan være tale om både eksisterende industriområder og nyudpegede områder.

I overgangsperioden vil de store husdyrproduktioner med tilslutning til biogasanlæg kunne opnå en lempelse af de nuværende harmonikrav på bedriftsniveau, således at det i stedet vil være biogasanlæggene, der skal være underlagt harmonikrav, det vil sige krav om, at den afgassede gylle skal afsættes til udspredding på landbrugsjord. Gennem miljølovgivningen vil der fortsat være grænser for, hvor meget gødning der kan spredes på markerne.

Eksisterende konventionelle husdyrbrug udfases i takt med, at husdyrproduktionen bliver etableret i de nye områder, som er udpeget i en landsplanlægning.

Loftet for, hvor meget det enkelte anlæg må forurene og lugte, skal sænkes. Der skal konsekvent stilles krav om BAT (best available technology). Det vil sige, at den tilgængelige teknologi udnyttes til at begrænse forureningen fra stalde. Kravet om anvendelse af forureningsbegrænsende teknologi skal så vidt muligt også gælde for eksisterende stalde.

Dyrevelfærden bliver hverken værre eller bedre ved at flytte produktionen fra det åbne land til nyudpegede områder. Men det vil være en oplagt lejlighed at sætte fokus på, hvordan vi ønsker at forbedre dyrevelfærden i husdyrproduktionen.

IV: LANDBRUG, ENERGI OG KLIMA

16 procent af Danmarks udledning af klimagasser stammer fra landbruget, der af samme grund skal bidrage til løsningen af klimaproblemerne. Det er derfor væsentligt, at landbruget udvikler og bruger helhedsorienterede løsninger.

ENERGI FRA NATURAREALER

Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at Danmarks natur- og skovareal øges fra ca. 22 procent til 33 procent i 2030. Det øgede areal til natur og skov skal komme fra arealer, der i dag dyrkes i omdrift.

Mange af disse nye naturarealer indeholder store mængder næringsstoffer som følge af den hidtidige landbrugsdrift. Næringsoverskuddet fra arealerne kan fjernes ved høslæt og enten bruges til foder eller i biogasanlæg. Hermed kan overskuddet både bidrage med energi samt gødning til det økologiske landbrug.

Man kan skabe værdifulde naturområder ved at lægge arealer ud med vedvarende græs. De nye naturarealer kan endvidere anvendes til græsning, hvorved der produceres kød efter økologiske principper.

Landbrugets produktion af energi på naturarealer skal primært være en sidegevinst til plejen af arealerne, samt spille sammen med målet om et 100 procent økologisk landbrug i løbet af 30 år. Energiproduktion på basis af biomasse skal være en fordel for naturen.

Den ekstensive brug af marginale jorder til energiformål passer ind i Danmarks Naturfredningsforenings vision om et 100 procent økologisk landbrug om 30 år.

ENERGI FRA LANDBRUGSJORD

En intensiv produktion af biobrændsler ud fra raps, korn og andre etårige afgrøder i Danmark er ikke til gavn for natur og klima.

En sådan produktion vil blot videreføre den eksisterende intensive drift med brug af kunstgødning og pesticider og fortsat forarmelse af det danske landskab.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

At indføre følgende betingelser for en energiproduktion på basis af biomasse:

- Afgrøderne skal være flerårige.
- Afgrøderne skal dyrkes efter det økologiske regelsæt.
- Arealerne skal drives, så de giver grundlag for øget biodiversitet.
- Arealer skal udlægges på grundlag af en planlægning, som tager højde for biodiversitet og landskabelige hensyn for de konkrete lokaliteter.

GYLLE OG BIOGAS

Et 100 procent økologisk landbrug vil have en udfordring i at sikre de nødvendige næringsstoffer i form af 'økologisk gødning'. Dette behov skal ses i sammenhæng med mulighederne i biogas.

Landbruget har i dag et problem med gyllen, som spredes i det åbne land til skade for naturen og til gene for befolkningen. Gyllen skal udnyttes mere hensigtsmæssigt via bioforgasning, som både forbedrer gyllen som gødning og producerer biogas til energiformål.

Biogasanlæg kan løse problemet med gødning til økologisk planteavl. Biogasanlægget kan modtage input fra gylle, græs og andre flerårige afgrøder samt egnet affald.

I dag anvendes kun en lille del af landbrugets husdyrgødning til biogas. Danmarks Naturfredningsforening opfordrer til, at al gylle fremover skal bioforgasses. Her er ikke tale om nogen væsentlig energiproduktion, men det forbedrer gyllens gødningsværdi og fjerner luftemissioner og lugtgener.

Biogasanlæg kan modtage mange former for biomasse. Det sikrer, at biogasanlæggene også kan bruges på sigt, når et 100 procent økologisk landbrug står tilbage med en langt mindre mængde gylle end i dag.

Lokale gårdanlæg til biogas skal være en del af det fremtidige energibidrag fra landbruget.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

At lovgive om følgende:

- Al gylle skal bioforgasses.
- Store biogasanlæg skal placeres på grundlag af en landsplanlægning og sammen med store husdyrbrug.

BIOGAS OG BIORAFFINADERIER

Der findes ca. 20 fælles biogasanlæg og ca. 60 gårdanlæg i Danmark. Tilsammen behandler de ca. fem procent af gyllen.

Hvis al gylle blev bioforgasset, vil der kunne produceres 26 petajoule, svarende til ca. tre procent af Danmarks energiforbrug.

Ved en højere grad af samtænkning mellem biogasproduktion, naturgasnet og bio-raffinaderier kan der formentlig skabes et lukket kredsløb, så behovet for input af næringsstoffer og protein til kredsløbet stort set forsvinder.

Det vil ikke kun være en fordel for natur og miljø, men også for landbruget, som bliver uafhængig af kemikalieproducenter, importeret gødning og proteinfoder.

I bioraffinaderier bliver plantemateriale forarbejdet og opdelt kemisk i forskellige fraktioner, som alt efter processen kan anvendes til foder, brændstof, fiber og andre industrielle råvarer.

V: NYE EJERFORMER

Selvejet er det bærende princip i ejerskabet af det danske landbrug, og er fastholdt gennem en stram landbrugslovgivning, der stort set har givet landmænd eneret på at eje landbrugsjord.

Dette har ikke bremset en strukturudvikling, der går stadig stærkere. Hvem, der har ansvaret for og ret til brugen af Danmarks jord og natur, skal derfor evalueres.

Landbrugene i Danmark bliver stadig færre, men også stadig større. Det anslås, at størstedelen af landbrugsproduktionen om få år sker på blot 8.000 bedrifter mod i dag omkring 16.000.

STRUKTURUDVIKLINGEN KAN TRUE NATUR OG ØKOLOGI

Strukturudviklingen truer den nødvendige omlægning af landbruget til økologisk drift og de naturmæssige og landskabelige værdier. Faren er ikke mindst stor, hvis det bliver kortsigtede kapitalinteresser, der kommer til at bestemme i fremtidens landbrug.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker at give befolkningen større ejerskab over naturen og det åbne land.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

- **At iværksætte et udredningsarbejde, som skal kortlægge mulighederne for og krav til nye ejerformer i landbruget.**
- **At skabe større mulighed for medejerskab for naturen blandt befolkningen.**

VI: ADGANG TIL DET ÅBNE LAND

Strukturudviklingen har medført en ensretning af det åbne land, hvor der også sker nedlæggelse af stier og markveje.

I nogle egne af landet er mere end halvdelen af adgangslinjerne i landskabet forsvundet. Udyrkede arealer er blevet indhegnet eller opdyrket. Samtidig er det stadig færre beboere i landdistrikterne, der gennem deres tilknytning til landbruget har en direkte adgang til naturen.

**Danmarks
Naturfredningsforening
opfordrer regering
og folketing til:**

- At sikre og forbedre borgernes adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

